

$H_1H_2, B_1I_2, I_1B_2, D_1I_2, I_1D_2, C_1F_2, F_1C_2, G_1F_2, F_1G_2, H_1C_2, C_1H_2, H_1G_2, G_1H_2, E_1I_2, I_1E_2, C_1I_2, I_1C_2, G_1I_2, I_1G_2$ демонструють фінансово негнучкі підприємства; оцінки значення груп фінансових показників, які відповідають точкам $H_1I_2, I_1H_2, F_1I_2, I_1F_2, I_1I_2$, тобто середнім (0,5) та низьким (0,0) ступеням ділової активності, рентабельності, фінансової стійкості та ліквідності, вказують на абсолютно негнучкі у фінансовому плані підприємства.

Графічне тестування методу фінансово-економічного оцінювання гнучкості підприємства підтверджує його достовірність. Значення коефіцієнта поточної ліквідності нижче критичного (1,0) із тенденцією до зниження, абсолютної ліквідності за межами допустимого рівня [0,2-0,35] із тенденцією до віддалення демонструють брак обігових коштів для погашення невідкладних зобов'язань. Тенденції до зниження показників рентабельності активів за чистим прибутком та стійкості економічного зростання свідчать про зниження ефективності виробничої та іншої діяльності підприємств. Для фінансово негнучких підприємств доцільно провести оперативний і перспективний аналіз фінансового стану, оскільки нездійснення або несвоєчасне здійснення антикризових заходів робить реальною загрозу банкрутства.

Позитивна тенденція до збільшення показника маневреності власних обігових коштів показує збільшення ступеня мобільності власних обігових коштів; значення коефіцієнта фінансової незалежності вище критичного (0,5) свідчить про наявні можливості виконання зовнішніх зобов'язань суб'єктів за рахунок використання власних активів; значення коефіцієнта фінансової стабільності вище нормативного (1,0) демонструє відносну незалежність від зовнішніх фінансових джерел; значення показника фінансового лівереджу нижче критичного (0,25) характеризує низьку залежність від довгострокових зобов'язань. Позитивна тенденція збільшення показника оборотності активів та капіталу свідчить про збільшення ефективності використання усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їх залучення, та капіталу, відповідно.

Для підприємств з помірним потенціалом для розвитку фінансової гнучкості значення коефіцієнтів абсолютної ліквідності за межами допустимого рівня [0,2-0,35] із тенденціями до віддалення демонструє брак обігових коштів для погашення невідкладних зобов'язань підприємств. Негативна тенденція зменшення показника маневреності власних обігових коштів показує зменшення ступеня мобільності власних обігових коштів; значення коефіцієнта фінансової незалежності нижче критичного (0,5) та значення коефіцієнта фінансової стабільності нижче нормативного (1,0) свідчить про підвищення ризику неплатоспроможності. Зростання показників рентабельності активів за чистим прибутком і стійкості економічного зростання характеризує зростання ефективності виробничої та іншої діяльності підприємств. Зростання показників оборотності активів та капіталу демонструє збільшення ефективності використання усіх наявних ресурсів та капіталу підприємств, відповідно.

Невідповідні до допустимого рівня [0,2-0,35] значення коефіцієнтів абсолютної ліквідності свідчать про низькі ступені ліквідності суб'єктів; тенденція зменшення показника маневреності власних обігових коштів – негативна; значення коефіцієнтів фінансової незалежності та стабільності вище критичного – позитивне; значення показника фінансового лівереджу нижче

критичного демонструє середні ступені фінансової стійкості суб'єктів; збільшення показників рентабельності за чистим прибутком і стійкості економічного зростання характеризує збільшення ефективності діяльності суб'єктів; збільшення показників оборотності активів та капіталу веде до збільшення використання ресурсів і капіталу суб'єктів.

Фінансово гнучкі підприємства володіють високими ступенями ділової активності, ліквідності та середніми – рентабельності та фінансової стійкості. Значення показників рентабельності активів за чистим прибутком, стійкості економічного зростання, маневреності власних обігових коштів низьке, проте з позитивною тенденцією зростання; значення коефіцієнта фінансової незалежності вище критичного, проте з негативною тенденцією до зниження.

Висновки. Внаслідок застосування авторського методу фінансово-економічного оцінювання гнучкості підприємств, перевіреного на достовірність за допомогою графічного тестування, можна здійснити групування суб'єктів за ступенем їх фінансової гнучкості та виявити проблеми їх фінансових систем, що дасть змогу сформулювати базові рекомендації для їх подолання.

Література

1. Моделирование финансовых потоков предприятия в условиях неопределенности : монография / Т.С. Клебанова, Л.С. Гурьянова, Н. Богониколос и др. – Харків : Вид-во "Інжек", 2006. – 312 с.
2. Dreyer B. Uncertainty, Flexibility, and Sustained Competitive Advantage / B. Dreyer, K. Gronhaug // Journal of Business Research. – 2004. – № 57. – С. 484-494.

Комаринец С.О. Метод фінансово-економічної оцінки гнучкості підприємства

Разработка методов оценки гибкости предприятий особенно важна в условиях нестабильной среды, так как адекватное своевременное и достоверное установление объема гибкости, которым владеет предприятие, позволит ему обнаружить и воспользоваться собственными преимуществами и скорректировать возможные недостатки.

Komarynets S.O. Enterprise's flexibility financial and economical evaluation method

It is important to create enterprises' flexibility evaluation methods in unstable environment. Adequate and correct flexibility amount estimation, made just in time, enables the enterprise to use its strong sides and to correct its weaknesses.

УДК 334.012.23:338.43

Викл. О.В. Конитко –

Львівський технікум залізничного транспорту

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ОПТОВИХ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ СІЛЬГОСППРОДУКЦІЇ

Розглянуто формування організаційно-економічного механізму оптового ринку сільськогосподарської продукції як цілісної системи функціонування організованої оптової торгівлі в регіонах. У процесі досліджень виявлено фактори, що впливають на функціонування оптових ринків сільськогосподарської продукції та включають взаємодію виробників, оптових посередників, обслуговуючих кооперативів, підприємств роздрібною торгівлі, переробних підприємств, ринкових інститутів і регулюючих державних органів, з метою забезпечення гарантованого цілорічного доступу переробних підприємств роздрібною торгівлі та населення до сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, оптовий ринок сільськогосподарської продукції, виробники, посередники, державні органи управління, обслуговуючі кооперативи.

Постановка проблеми. Одним з основних чинників, які впливають на можливість стійкого економічного зростання регіонів, є розвиток сільськогосподарського виробництва. Починаючи з 1992 р., у регіонах України відбулося значне зменшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, що вплинуло на постачання продуктів харчування та імпорту продовольчих товарів. На сьогодні в Україні функціонування організованої оптової торгівлі свіжими овочами, фруктами та ягодами на шляху становлення і потреба формування такого організаційно-економічного механізму є достатньо високою, оскільки в більшості регіонів є стихійні оптові ринки у формі базарів. Ці ринки є невеликими за розмірами і зазвичай не дотримуються основних принципів функціонування оптових ринків, таких як продаж товарів на ринку тільки оптовим продавцям, функціонування ринку в світлу пору дня тощо. Вони пропонують обмежений перелік послуг і не надають послуг із підвищення якості.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Питання розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції досліджували: О.В. Алейнікова, М.П. Гриценко, Ю.П. Воскобійник, Р.Я. Корінець, Н.Г. Копитець, Ю.Я. Лузан, М.Й. Малік, О.М. Могильний, Л.В. Молдаван, А.В. Розгон, П.Т. Саблук, Саблук Р.П., Шмідт Р.М., Шпикуляк О.Г. та інші. Проте дослідження діяльності оптових ринків сільгосппродукції щодо напрямів діяльності державних органів є актуальними.

Виклад основного матеріалу. Ринок сільгосппродукції має істотні особливості, які відрізняють його від інших локальних ринків. Сільськогосподарські товаровиробники через специфіку аграрного сектору не можуть оперативного наращувати або скорочувати виробництво продуктів харчування через зміну попиту. Споживачі порівняно рівномірно використовують продовольство і не можуть відкласти його вжиток на тривалий термін. Сільське господарство схильне до впливу погодних умов, внаслідок чого пропозиція продукції змінюється за роками, відбувається слабка еластичність попиту і пропозиції порівняно з цінами на продовольчі товари. Сільськогосподарська продукція є переважно з обмеженими термінами зберігання. Як зазначає автор у роботі [1], організація оптового ринку сільськогосподарської продукції (оптового торгового центру) насамперед потребує вирішення питання про відведення земельної ділянки на території міста, створення відповідних супроводжувальних служб – санітарної, контролю за якістю продукції, протипожежної, транспортної, зв'язку, побутового обслуговування суб'єктів ринку. Тому доцільно, щоб організаційні заходи щодо створення оптових продовольчих ринків були ініційовані місцевими державними адміністраціями з залученням широкого кола потенційних засновників та співучасників функціонування такої структури.

Тому регіональний ринок сільгосппродукції можна розглядати як сукупність всіх товарно-грошових стосунків між сільськогосподарським вироб-

ником, оптовою і роздрібною торгівлею, переробкою та кінцевим споживачем. На перший план тут виходить багаторівнева система зв'язків між виробництвом, переробкою, транспортуванням, зберіганням, розподілом і споживанням. У роботі [2, с. 122] автор розглядає аграрний ринок як складну систему відносин, які спрямовані на забезпечення поєднання ресурсів аграрної сфери, праці, інфраструктури з метою функціонального забезпечення процесу виробництва-реалізації сільськогосподарської продукції. На сьогодні аграрному ринку України властива тенденція, що не забезпечує його рівновагу, – скорочення обсягів пропозиції власних товаровиробників і випереджаюче зростання цін порівняно із зростанням грошових доходів населення. Це призводить до неефективного використання виробничого потенціалу сільського господарства, труднощів реалізації продукції, економічної замкненості територій, заборони формування і ефективного функціонування оптових ринків сільгосппродукції. На стан оптового ринку сільськогосподарської продукції мають вплив фактори, які наведено на рис. 1.

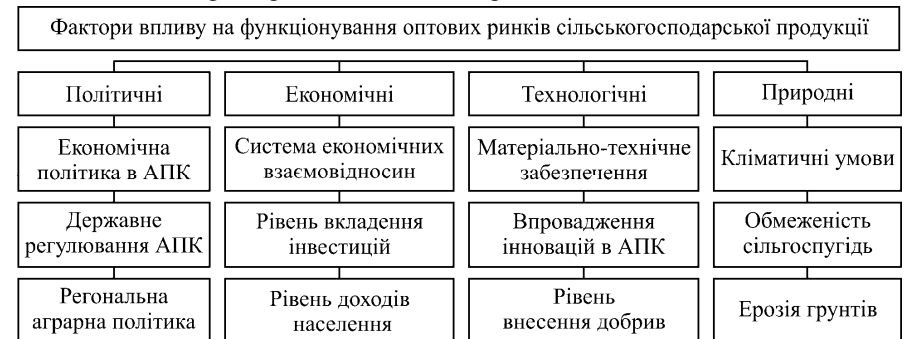

Рис. 1. Фактори, що впливають на функціонування оптових ринків сільськогосподарської продукції

Стосовно теоретико-методологічних засад ціноутворення і функціонування аграрного ринку [3, с. 8], для розрахунку цін потрібно виходити із стану аграрного сектору економіки, його ефективності, самозабезпечення населення, країни і регіонів продовольством; рівня імпорту продуктів харчування; міри задоволення населення у продовольстві; рівня економічного забезпечення і доступності до продуктів харчування, особливо найбіднішій частині населення. За методичну основу соціально-економічної оцінки рівня розвитку агропродовольчого ринку, на нашу думку, має бути прийнятий системний підхід, що враховує екзогенну й ендогенну дію. Найважливішими показниками потрібно вважати: коефіцієнт окупності витрат на сільськогосподарське виробництво з врахуванням субсидій, коефіцієнт державної підтримки сільгоспвиробників, фактичну і потенційну ємність ринку продовольства, коефіцієнти регіональної достатності вжитку продуктів харчування і забезпеченості продовольством, регіональна доступність продуктів харчування, темпи зростання цін на продовольство, залежність регіону від імпорту продовольства.

У 2010 р. комісія Міністерства аграрної політики провела конкурси щодо надання юридичній особі статусу оптового ринку сільськогосподарсь-

кої продукції, за результатами яких ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Шувар" (Львівська обл.), ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Столичний" (Київська обл.), ТОВ "Ясинуватський агросервіс" (Донецька обл.) та ТОВ "Агробізнес/Запоріжжя" (Запорізька обл.) отримали відповідний статус і мають право на отримання державної фінансової допомоги в період їх становлення.

Перелічені юридичні особи внесено до реєстру оптових ринків та мають право на отримання бюджетних коштів. За Державною цільовою програмою створення оптових ринків сільськогосподарської продукції в 2010 р. оптові ринки отримали 40 млн грн, з яких:

- ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Шувар" отримало 36 млн грн для викупу земельних ділянок, об'єктів виробничого і невиробничого призначення, торговельних та адміністративних будівель (приміщень), інших об'єктів інфраструктури з метою розміщення та забезпечення функціонування оптового ринку;
- ТОВ "Ринок сільськогосподарської продукції "Столичний" – 4 млн грн для розроблення проектно-кошторисної документації, зокрема на роботи з будівництва об'єктів інфраструктури оптового ринку.

З метою прискорення будівництва ринків інвестори склали плани – графіки введення в експлуатацію оптових ринків. Термін введення в експлуатацію перших черг, зазначених ОРСП: липень-жовтень 2011 р. Будівництво ведеться за кошти інвесторів. Загальний розмір інвестицій будівництва перших черг ОРСП становить 1 055,1 млн грн. Кінцевий термін введення в експлуатацію зазначених ОРСП – 2014 р. Загальний обсяг інвестицій у будівництво цих ОРСП становить 4 304,9 млн грн [4].

У роботі [5, с. 177-178] автор відзначає, що механізм як категорія є тим інструментом, що забезпечує поступальний розвиток об'єкта, на який спрямовано рушійну силу чинників зовнішнього середовища. Структура та зміст механізму зазнають змін у процесі розвитку суспільного виробництва. Тому механізм повинен бути адекватним рівню розвитку продуктивних сил з початком переходу до ринкової економіки, створення механізму було пов'язане з різноманітними аспектами мікро- та макроекономічної моделі існування окремого підприємства, зокрема, сільськогосподарського. На сьогодні цей механізм розглядають як механізм організаційно-економічний, що представляє собою сукупність організаційних заходів, спрямованих на дотримання та ефективне використання економічних законів та важелів для досягнення поставленої мети.

Отже, організаційно-економічний механізм оптового ринку потрібно розглядати як систему, що складається з елементів забезпечення, які містять сукупність організаційних і економічних чинників, які впливають на економічні й організаційні складові системи управління. На організаційний механізм оптових ринків сільгосппродукції негативно впливають суперечності інтересів різних суб'єктів цього ринку. Зокрема тих, хто безпосередньо здійснює виробництво сільськогосподарської продукції і тих, хто пов'язаний з реалізацією та розміщенням інфраструктурних об'єктів.

Сільгоспвиробники зацікавлені в територіальній локалізації подібних об'єктів поблизу місць виробництва сільськогосподарської продукції, щоб оперативніше здійснювати її транспортування до місць масового вжитку. Водночас, заготівельні організації надають перевагу розміщенню подібних об'єктів на території з високим рівнем розвитку транспортної інфраструктури, а переробні підприємства – розміщенню інфраструктурних об'єктів, якомога ближче до них. Вважаємо, що схема розміщення таких об'єктів повинна розроблятися не на основі відомчих інтересів, а виходячи з цілей розвитку агропродовольчого ринку всього регіону. Організаційно-економічний механізм оптового ринку сільгосппродукції повинен охоплювати систему державних, ринкових і суспільних інститутів, що реалізують набір функцій із стимулювання виробництва, зберігання, перероблення, раціонального транспортування та імпорту, а також реалізації у роздрібній торговельній мережі з врахуванням фізіологічних потреб населення, а також існуючої нормативно-правової бази. Тому цей механізм може мати конфігурацію, яку зображено на рис. 2.

Рис. 2. Організаційно-економічний механізм регіонального оптового ринку сільськогосподарської продукції

Недостатня і безсистемна державна підтримка сільськогосподарського виробництва; банкрутство і ліквідація значної частини сільськогосподарських підприємств; зменшення виробництва плодоовочевої продукції та картоплі; високий рівень залежності агропродовольчого ринку окремих регіонів від імпорту, низький рівень захисту економічних інтересів сільських товаровиробників. Особливістю продукції сільського господарства є необхідність її реалізації в короткі терміни, для чого стає важливим своєчасне створення відповідних об'єктів інфраструктурного комплексу зі всім необхідним устаткуванням. Водночас, особливої актуальності набуває розвиток додаткових елементів інфраструктури оптового ринку, наявність яких дає змогу підвищити ефективність зв'язків підприємств – виробників і торговельних структур, а також зважати на специфіку розвитку територій. До таких додаткових елементів мають бути віднесені обслуговуючі кооперативи, під час яких лише у Львівській області програма передбачає підтримку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, створених на базі територіальної громади та суб'єктів малого підприємництва в сумі 200 тис. грн. [6], і ці кооперативи [7, с. 6] спрямовують свою діяльність на обслуговування сільськогосподарських

кого виробництва всіх учасників кооперації, адже здійснюючи сільськогосподарське виробництво в більшості випадків на приватній основі, товаровиробники реагують на фактори, які впливають на їх виробничо-комерційну діяльність, адаптуючись до нових умов господарювання незалежно один від одного. Це виявляється у виборі спеціалізації, розмірів підприємства, ринків збуту виробленої продукції, що зумовлює необхідність у кооперації.

Висновки. Організаційно-економічний механізм оптового ринку сільськогосподарської продукції представляє цілісну систему, що включає взаємодію виробників, оптових посередників, обслуговуючих кооперативів, підприємств роздрібною торгівлі, переробних підприємств, ринкових інститутів і регулюючих державних органів, з метою забезпечення гарантованого цілорічного доступу переробних підприємств і населення до сільськогосподарській продукції. Під час формування цього ринку в регіонах важливим є облік системи чинників, які впливають на його розвиток, а саме: політичні (система нормативно-правових актів, державне регулювання і контроль, зовнішня і внутрішня економічна політика, наявність прикордонних територій); соціально-економічні (механізм економічних стосунків, дефіцит інвестиційних ресурсів, залежність від імпорту, рівень доходів населення, рівень міграції, рівень соціальної напруженості, дієвість ринку землі); технологічні (рівень енергетичної безпеки, матеріально-технічна база, наявність інноваційних технологій, наявність і використання мінеральних і органічних добрив); природні (кліматичні умови, обмеженість сільськогосподарських угідь, ерозія ґрунтів, стихійні лиха). Характерною особливістю регіональної економіки є неухильне посилення дії на неї територіально локалізованих ринків, що спричиняє необхідність внесення коректив у методичні підходи, пов'язані з соціально-економічною оцінкою розвитку оптового ринку. Найважливішими показниками потрібно вважати: коефіцієнт окупності витрат на сільськогосподарське виробництво з врахуванням субсидій, коефіцієнт державної підтримки сільгоспвиробників, фактичну і потенційну ємкість ринку продовольства, коефіцієнти регіональної достатності вжитку продуктів харчування і регіональної забезпеченості продовольством, доступність продуктів харчування, темпи зростання цін на продовольство, залежність регіону від імпорту продовольства та сільськогосподарської сировини тощо.

Література

1. Алейнікова О.В. Система оптових ринків сільськогосподарської продукції: необхідність державного регулювання. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?operation>.
2. Шпикуляк О.Г. Проблеми розвитку та регулювання аграрного ринку / О.Г. Шпикуляк // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2009. – № 7. – С. 120-127.
3. Саблук П.Т. Концепція ціноутворення на сільськогосподарську продукцію / П.Т. Саблук, В.Я. Месель-Веселяк, М.Я. Дем'яненко, Г.М. Підлісецький, М.М. Федоров, О.Г. Шпикуляк, Ю.П. Воскобійник, О.В. Овсянніков, В.П. Саблук, Л.М. Пархоменко // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2008. – № 1. – С. 3-20.
4. Стан створення оптових ринків на 01.04.2011. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.minagro.gov.ua>.
5. Антонюк Р.Р. Структура організаційно-економічного механізму забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств // Економічний простір : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : Вид-во ПДАБА. – 2008. – № 20/2. – С. 176-182.

6. Львівська облрада затвердила програму підтримки підприємництва в галузі тваринництва на 2012 рік. 29.02.2012 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.vgolos.com.ua/economic/news/7893.html>

7. Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи: створення і діяльність / редкол.: М.П. Грищенко (відп. ред.) та ін. – К. : Вид-во "Київська обласна аграрна дорадча служба". – 2005. – 68 с.

Копытко О.В. Формирование организационно-экономического механизма оптовых региональных рынков сельхозпродукции

Рассмотрено формирование организационно-экономического механизма оптового рынка сельскохозяйственной продукции как целостной системы функционирования организованной оптовой торговли в регионах. В процессе исследований выделены факторы, которые влияют на функционирование оптовых рынков сельскохозяйственной продукции и включают взаимодействие производителей, оптовых посредников, обслуживающих кооперативов, предприятий розничной торговли, перерабатывающих предприятий, рыночных институтов и регулирующих государственных органов, с целью обеспечения гарантированного круглогодичного доступа перерабатывающих предприятий розничной торговли и населения к сельскохозяйственной продукции.

Ключевые слова: организационно-экономический механизм, оптовый рынок сельскохозяйственной продукции, производители, посредники, государственные органы управления, обслуживающие кооперативы.

Kopytko O.V. Formation of the organizational-economic mechanism of wholesale regional markets of agricultural production

The formation of organizational-economic mechanism of the wholesale market of agricultural production is considered as an integral system of organized wholesale trade operation in the regions. In the research process are elicited the factors that influence upon the operation of the wholesale markets of agricultural production and include the interaction of all producers, wholesale brokers, serving cooperatives, enterprises to retail business, processing enterprises, market institutes and adjusting state bodies to provide the guaranteed all-the-year-round access of enterprises to retail business and the population to agricultural production.

Keywords: organizational-economic mechanism, wholesale market of agricultural production, producers, brokers, state management bodies, serving cooperatives.

УДК 336.74:004.[738+657]

Доц. М.В. Корягін, канд. екон. наук;
магістрант В.Р. Ліва – Львівська КА

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ: ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

Розглянуто суть електронних грошей та основні їх особливості. Наведено переваги та недоліки використання електронних грошей. Описано процедуру використання грошей у платіжних системах. Наведено три можливі сценарії подальшого розвитку систем електронних грошей. Розглянуто методіку бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима. Запропоновано методичні рекомендації з обліку електронних грошей.

Ключові слова: електронні гроші, електронні платіжні системи, електронний гаманець, бухгалтерський облік.

Вступ. В останні десятиліття в Україні, як і у всьому світі, запроваджуються у різні сфери суспільного життя нові інформаційні технології, що приводить до перетворень, зокрема системи фінансових послуг. Серед технічних новацій потрібно виділити електронізацію товарно-грошового об-